

Ontdek IJsselmonde!

Les 4b - Wassen en eten

Mythe

Middeleeuwse mensen hadden hun zaakjes best goed voor elkaar, dus waar komt de mythe van de ranzige Middeleeuwen dan vandaan?

Er is tijdens de Renaissance met opzet een heel negatief beeld gegeven over de Middeleeuwen. Terwijl de hygiëne in die tijd juist veel slechter werd. In steden ging men afval in de grachten gooien, omdat de steden zo groot werden dat er geen plaats meer was voor beerputten achter het huis. En de riool werd uitgevonden waardoor alle wc's van de steeds groter wordende steden in de grachten en rivieren uitkwamen. Maar dit was dus pas na de Middeleeuwen.

De humanisten in de Renaissance wilden terug naar de tijd van de Romeinen. De hele periode tussen de Romeinen en de Renaissance noemde ze de Middeleeuwen. Alles wat zij schreven over dat deel van de geschiedenis was om te laten zien hoe goed de oude Grieken en Romeinen en zichzelf waren, en hoe slecht de middeleeuwers. Maar dit klopte dus helemaal niet!

Waar komt het verhaal dan vandaan dat mensen in de hoek van de kamer poepten?

Dit gebeurde zelfs nog veel later. Er zijn bronnen bekend die vertellen dat dit in de 18e eeuw (de pruikentijd) gebeurde aan het Franse hof.

Maar in de vroege Middeleeuwen was bijna iedereen boer. Waren de boeren dan ook zo schoon?

Ook boeren wisten voldoende over hygiëne. Iedereen had er baat bij om zo schoon mogelijk te leven. Het was bekend dat dit erg belangrijk was voor de gezondheid. Bovendien ging vrijwel iedereen naar de kerk. De priesters konden meestal lezen en schrijven en hadden meer verstand van hygiëne. Overigens weten we nu dat in Nederland en België verassend veel boeren zelf ook konden lezen en schrijven.

Gingen mensen dan niet vroeg dood?

Ja, maar dit had weinig te maken met slechte persoonlijke hygiëne. Men wist niet zoveel als de artsen nu, waardoor mensen ook doodgingen aan ziektes die nu genezen kunnen worden. In steden was bovendien het water zo vies dat alle mensen, zelfs kinderen, vaak bier (met heel weinig alcohol) dronken. Maar omdat je toch altijd overal water bij nodig hebt, kon je ook daar ziek van worden. Ook kon men niet zo gevarieerd eten als wij nu doen en was men minder goed bestand tegen slechte weersomstandigheden. Dat mensen eerder dood gingen, was dus niet zo vreemd.

Maar de mensen gooiden toch ook hun etensresten gewoon op de grond voor de honden?

Nee, dat is verzonnen door Hollywood. De tafelmanieren in de Middeleeuwen waren erg streng. De mensen aten wel vaker met hun handen, maar die moesten zij vooraf altijd wassen. De adel leerde bovendien dat je maar twee vingers aan iedere hand mocht gebruiken om je eten vast te pakken, en één vinger (de pink) om eventueel saus of iets dergelijks op je vlees of brood te doen. Deze vingers mochten bovendien tijdens het eten je lippen niet aanraken.

De restjes van het eten gingen naar de beerput. In een kasteel werden restjes ook wel opgegeten door het personeel. De vork is pas in de 13e eeuw normaal geworden in Europa. Maar vergeet niet dat ze wel een mes en een lepel hadden en soms een “vleesprik”, een lange punt om dingen op te prikken.

